

รายงานกรณีศึกษา

การพยาบาลผู้คลอดที่มีภาวะความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรงและมีภาวะรกค้าง

จันทร์จิรา พัตราภรณ์ พย.บ.

กลุ่มงานการพยาบาลผู้คลอด กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลตราด

Email : chanchira6403@gmail.com

บทคัดย่อ

สรุปกรณีศึกษา หญิงกัมพูชาสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ อายุ 36 ปี รับไว้ในความดูแลวันที่ 3 พฤษภาคม 2566 เวลา 10.50 น. โดยรับส่งต่อมาจากโรงพยาบาลชุมชน ด้วยอาการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและความดันโลหิตสูง ตั้งครรภ์ครั้งที่ 4 (G₄P₃₋₀₋₀₋₃) อายุครรภ์ 35 สัปดาห์ 4 วัน แรกรับผู้คลอดมีอาการ ปวดศีรษะเล็กน้อย ไม่มีอาการตาพร่ามัว ไม่มีอาการจุกแน่นลิ้นปี่ เจ็บครรภ์ ท้องแข็ง ตรวจภายในปากมดลูกเปิด 4 cm ความบางของคอมดลูก 80 % ผนังคร่ำยังอยู่ส่วนหน้าเป็นศีรษะระดับของส่วนหน้า -1 อัตราการเต้นของหัวใจทารกในครรภ์ 152 ครั้ง/นาที การหดตัวของมดลูก Interval มากกว่า 5 นาที Duration 30 วินาที Severity 1+ pain score = 1 ความดันโลหิต 162/116 mmHg ตรวจพบภาวะโปรตีนรั่วในปัสสาวะ (UPCR = 0.390 mg) แพทย์วินิจฉัย Preeclampsia with severe feature with Premature labor เพื่อป้องกันชักได้รับยา 10 % MgSO₄ 5 กรัม ทางหลอดเลือดดำช้าๆ หลังจากนั้น ได้รับ MgSO₄ อัตรา 2 กรัม/ชั่วโมง ควบคุมความดันโลหิต โดยได้รับยา nifedipine 0.5 mg หลังได้รับยา 15 นาที ความดันโลหิต 148/101 mmHg ประเมินอาการชักทุก 10-30 นาที ความดันโลหิต 151/103 mmHg ไม่พบอาการนำของการชักและไม่พบอาการไม่พึงประสงค์จากการได้รับยา MgSO₄ เนื่องจากไม่สามารถรักษาแบบ expectant ได้ สูติแพทย์จึงวางแผนให้คลอดทางช่องคลอด เพื่อให้มีความก้าวหน้าของการคลอดอย่างต่อเนื่อง เจาะผนังคร่ำได้น้ำคร่ำสีขาวใส และได้รับยา oxytocin 10 ยูนิต ผสมใน 0.9 % NSS 500 ml เพื่อให้มดลูกหดตัวดี หลังให้ยา Interval 2-3 นาที Duration 35-45 วินาที Severity 2+ pain score = 5 เวลา 15.30 น ความดันโลหิต 175/122 mmHg มีอาการปวดศีรษะ ไม่มีอาการตาพร่ามัว ไม่มีนำของการชัก ได้รับยา Labetalol 20 mg ทางหลอดเลือดดำ หลังได้รับยา 15 นาที ความดันโลหิต 161/103 mmHg เวลา 15.40 น. ปากมดลูกเปิด 10 cm อัตราการเต้นของหัวใจทารกในครรภ์ 148 ครั้ง/นาที ย้ายเข้าห้องคลอด ประสานกุมารแพทย์รับทารกแรกเกิด เพื่อลดระยะเวลาการคลอดในระยะที่สอง (shortened second stage) เตรียมผู้คลอดให้พร้อมในการทำสูติศาสตร์หัตถการ F/E คลอดปกติทารกเกิดเวลา 15.47 น เพศชาย น้ำหนัก 2,200 กรัมแรกเกิด APGAR score นาทีที่ 1 = 7 นาทีที่ 5 = 9 และนาทีที่ 10 = 10 อุณหภูมิ 36.9 c ส่งทารกไปสังเกตอาการที่หอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด หลังทารกคลอด 30 นาที รกไม่คลอดแพทย์ทำการล้วงรก หลังรกคลอดมดลูกหดตัวไม่ดี ผู้คลอดเสียเลือดรวม 610 ml ความดันโลหิต 128/89 mmHg ชีพจร 96 ครั้ง/นาที O₂ sat 99 % รู้สึกตัวดี ไม่มีอาการเวียนศีรษะหน้ามืด คลื่นมดลูกให้แข็ง ให้สารน้ำทดแทนทางหลอดเลือดดำ Acetar load 700 ml ได้รับยา Nalador 500 mg ทางหลอดเลือดดำ เพิ่มอัตรา oxytocin ตามแผนการรักษาเพื่อเพิ่มการหดตัวของมดลูก ความเข้มข้นของเลือด 28.7 % (เดิม 36.2 %) หลังให้การพยาบาล 20 นาที ความดันโลหิต 136/92 mmHg ชีพจร 90 ครั้ง/นาที O₂ sat 99 % รวมระยะเวลาที่ใช้ในการคลอด 9 ชั่วโมง 10 นาที ในระยะ 2 ชั่วโมงหลังคลอด มดลูกหดตัวดี ดูแลให้เลือดชนิด packed red cells 1 ยูนิต ความดันโลหิต 166/114 mmHg ไม่มีอาการปวดศีรษะ ไม่มีอาการตาพร่ามัว ไม่มีอาการจุกแน่นลิ้นปี่ Deep tendon reflex 1+ ได้รับยา Labetalol 20 mg ทางหลอดเลือดดำ อัตราการเต้นชีพจร 72 ครั้ง/นาที O₂ sat 99 % ประเมินจำนวนเลือดออกทางช่องคลอด 130ml ความเข้มข้นของเลือดหลังให้เลือด 32 % ให้ดื่มเครื่องดื่มร้อน 1 แก้ว ปัสสาวะสีเหลือง 370 ml แผลฝีเย็บไม่บวม ย้ายไปหอผู้ป่วยหลังคลอด เวลา 18.20 น. รวมระยะเวลานอนรับการรักษาในโรงพยาบาล 7 วัน รวมระยะเวลาที่อยู่ในความดูแล 7 ชั่วโมง 30 นาที

บทนำ

จากข้อมูลของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขในปี 2566 พบว่าประเทศไทยมีมารดาเสียชีวิตในระหว่างตั้งครรภ์ ระยะคลอดและหลังคลอด 25.42 ต่อการเกิดมีชีพ 100,000 คน และความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ เป็นสาเหตุอันดับ 1 ของการเสียชีวิตของมารดา (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2566) นอกจากการเสียชีวิตแล้ว ผู้คลอดที่มีความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์มีโอกาสเสี่ยงที่เกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง เช่น รกลอกตัวก่อนกำหนด การแข็งตัวของเลือดที่ผิดปกติ เลือดออกในสมอง ตับและไตวาย จากสถิติของโรงพยาบาลตรารัต พบว่าในปี 2564 – 2566 พบผู้คลอดที่มีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ จำนวน 68 , 44 และ 45 ราย คิดเป็นร้อยละของการคลอด 3.66 , 5.2 , 2.7 ตามลำดับในจำนวนนี้ มีภาวะความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรง จำนวน 37 , 22 และ 22 ราย คิดเป็นร้อยละของผู้คลอดที่มีภาวะความดันโลหิตสูง 54.4 , 50.2 และ 48.8 ตามลำดับ เกิดภาวะชักจำนวน 1,1 และ 0 (โรงพยาบาลตรารัต , 2566) จากการศึกษาพบว่าผู้คลอดที่มีความดันโลหิตสูงที่คลอดโรงพยาบาลตรารัตประมาณร้อยละ 50 จะเป็นภาวะความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรง และจากการทบทวนพบว่าบทบาทของพยาบาลในกลุ่มงานการพยาบาลผู้คลอด ที่มีหน้าที่ให้การพยาบาลผู้คลอดทุกระยะของการคลอด รวมทั้งการดูแลขณะรับฝากครรภ์ ที่ต้องประเมินความเสี่ยงและให้การพยาบาลตามมาตรฐานเฉพาะโรคเสี่ยงสูง และในระยะคลอด เผื่อระวังวางแผนแก้ไขปัญหาในผู้คลอดที่มีภาวะเสี่ยง ทุกระยะของการคลอด และให้การพยาบาลทารกแรกเกิด โดยใช้ความรู้ความสามารถร่วมกับการมีทักษะ ประยุกต์ใช้กระบวนการพยาบาล ในการประเมินอาการ ให้สอดคล้องตามปัญหาของผู้คลอดแต่ละรายตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งช่วยชีวิตมารดาและทารกเมื่อเกิดภาวะวิกฤต เพื่อความปลอดภัยและสุขภาพที่ดีของมารดาและทารก

ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ สาเหตุการเกิดยังไม่ทราบแน่นอน แต่หลักฐานจำนวนมากบ่งชี้ว่าความบกพร่องในการพัฒนาของรก ทำให้เซลล์ของรก (trophoblasts) ไม่สามารถแบ่งตัวเข้าไปประสานกับหลอดเลือดของมดลูกได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้เลือดมาเลี้ยงไม่เพียงพอ รกที่ขาดเลือด (placental ischemia) จะหลั่งสารเคมีที่มีฤทธิ์ กระตุ้น การหดตัวของหลอดเลือด (endothelial dysfunction หรือ microangiopathy) ทั่วร่างกาย ซึ่งมีผลทำให้เกิดความดันโลหิตสูง เกิดเลือดจับกลุ่มเกิดลิ่มเลือดเล็กๆ ในเส้นเลือดของอวัยวะต่างๆ ทำให้ขาดเลือดและเกิดอันตรายต่ออวัยวะสำคัญ ได้แก่ สมอง ตับและไต (สุพัตรา ศิริโชติยะกุลและธีระ ทองสง, 2564)

ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มดังนี้ (ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย, 2565)

1. Preeclampsia ความดันโลหิต systolic 140 mmHg หรือมากกว่า หรือความดันโลหิต diastolic 90 mmHg หรือมากกว่า โดยวัด 2 ครั้งห่างกันอย่างน้อย 4 ชั่วโมง เมื่ออายุครรภ์เกิน 20 สัปดาห์ขึ้นไป และพบ Proteinuria (UPCR 0.3 mg/dL หรือมากกว่า) หรือในกรณีที่ไม่มี proteinuria แต่ตรวจพบความดันโลหิตสูงร่วมกับมีลักษณะของ severe features

2. Gestational hypertension ความดันโลหิต systolic 140 mmHg หรือมากกว่า หรือความดันโลหิต diastolic 90 mmHg หรือมากกว่า เมื่ออายุครรภ์เกิน 20 สัปดาห์ขึ้นไป ไม่มี proteinuria ความดันโลหิตกลับสู่ค่าปกติภายใน 12 สัปดาห์หลังคลอด

3. HELLP syndrome ตรวจพบ

1) Lactate dehydrogenase (LDH) $\geq$ 600 u/L 2) Aspartate aminotransferase (AST) และ alanine aminotransferase (ALT) เพิ่มขึ้น $>$ 2 เท่าของค่าปกติ 3) เกล็ดเลือดต่ำกว่า 100,000/mm³

4. Eclampsia การชักในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะครรภ์เป็นพิษ โดยการชักนั้นไม่ได้เกิดจากสาเหตุอื่น

5. Chronic hypertension (CHT) (จากสาเหตุใดก็ตาม)

ความดันโลหิตสูงที่ตรวจพบก่อนการตั้งครรภ์หรือให้การวินิจฉัยก่อนอายุครรภ์ 20 สัปดาห์

6. Chronic hypertension (CHT) และมีภาวะ superimposed preeclampsia

สตรีตั้งครรภ์ที่ได้รับการวินิจฉัยเป็นความดันโลหิตสูงและควบคุมความดันโลหิตได้ดีมาก่อนแล้วมีความดันโลหิตสูงขึ้นหรือต้องเพิ่มยาที่ใช้ในการควบคุมความดันโลหิตและมี proteinuria หรือมี severe features

การประเมินความรุนแรงของภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์

ความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ ในกลุ่ม preeclampsia หรือ gestational hypertension แล้วควรประเมินความรุนแรงของโรคว่ามี “severe features” ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้หรือไม่

- 1) ความดันโลหิต systolic 160 mmHg หรือมากกว่า หรือความดันโลหิต diastolic 110 mmHg หรือมากกว่า
- 2) Thrombocytopenia : เกล็ดเลือดต่ำกว่า 100,000/ mm³
- 3) Renal insufficiency: ค่า serum creatinine มากกว่า 1.1 mg/dL
- 4) Impaired liver function : มีการเพิ่มขึ้นของค่า liver transaminase เป็น 2 เท่าของค่าปกติ
- 5) Pulmonary edema
- 6) มีอาการปวดศีรษะหรือมีอาการทางสายตา

การรักษาผู้คลอดที่มีภาวะ severe features

การป้องกันภาวะชัก Eclampsia อันเนื่องมาจากสมองบวม (brain edema) จากการเพิ่มขึ้นของ vascular permeability หรือสมองขาดเลือด (cerebral ischemia) จากเส้นเลือดหดตัวทั่วร่างกายและ intravascular volume ที่ค่อนข้างต่ำหรือเลือดออกในสมองจากการแข็งตัวของเลือดผิดปกติ (coagulopathy) ผู้คลอดจะมีอาการและอาการแสดงของภาวะก่อนชัก เช่น ปวดศีรษะรุนแรง ตาพร่ามัว จุกแน่นลิ้นปี่และซีมีลง

- 1) การป้องกันการชัก โดยให้ยา Anticonvulsant drugs ได้แก่ 10 % MgSO₄ 4-6 g IV และต่อกด้วย 50 % MgSO₄ 20 g ผสมใน 5% D/W 500 ml อัตรา 1-2 g/hr ตรวจระดับ Mg ในเลือดที่ 4- 6 ชั่วโมงหลังให้ยาเตรียมยาแก้ฤทธิ์ ได้แก่ ยา 10 % Calcium Gluconate 10 ml (10 กรัม) IV ซ้ำๆ (นานกว่า 3 นาที)

- 2) การควบคุมความดันโลหิตในระยะคลอดและหลังคลอด ควรให้ยาเมื่อความดันโลหิตสูงติดต่อกันนานมากกว่า 15 นาที ซึ่งยาที่ใช้มีดังนี้ 1st line คือ 1) Hydralazine 5-10 mg IV 2) Labetalol (25 mg/5 ml) ผสมในสารน้ำให้ได้ความเข้มข้น 100 mg/100 ml ให้ยาครั้งละ 20 mg IV และ 2nd line คือ 1) Nicardipine (10 mg/10 ml) IV drip อัตรา 25-50 ml/hr 2) Labetalol (500 mg/100 ml) IV drip อัตรา 20 ml/hr

3) การยุติการตั้งครรภ์เป็นทางเลือกแรกในการรักษาผู้คลอดที่มีภาวะ severe features ที่มีอายุครรภ์ตั้งแต่ 34 สัปดาห์ขึ้นไป เนื่องจากทารกส่วนใหญ่ที่คลอดเมื่ออายุครรภ์ 34 สัปดาห์ขึ้นไปจะมีความสมบูรณ์ของปอดพอใช้ ความเสี่ยงของทารกที่คลอดมาแล้วเป็น Respiratory Distress Syndrome :RDS มีน้อยกว่าความเสี่ยงของผู้คลอดที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนจาก preeclampsia หากปล่อยให้การตั้งครรภ์ดำเนินต่อไป การพิจารณาวิธีการคลอด มักพิจารณาให้คลอดทางช่องคลอดมากกว่าการผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง severe features ไม่ใช่ข้อบ่งชี้ของการผ่าตัดคลอด หากเป็นไปได้ควรให้คลอดทางช่องคลอด เพื่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่อมารดาน้อยที่สุด ในระหว่างการคลอดระยะที่ 2 ไม่ควรให้ผู้คลอดเบ่งคลอดเอง เนื่องจากจะทำให้ความดันโลหิตเพิ่มสูงจนเกิดอันตรายได้ ดังนั้นจึงมีข้อบ่งชี้ในการพิจารณาใช้เข็มหรือเครื่องดูดสุญญากาศช่วยคลอด และในการป้องกัน Pulmonary edema จากพยาธิสภาพของโรค preeclampsia ที่มีการหดตัวของหลอดเลือดทั่วร่างกายจนเกิดภัยอันตรายต่อเยื่อหุ้มหลอดเลือด เยื่อหุ้มหลอดเลือดที่ทำงานบกพร่องทำให้การซึมผ่านของสารน้ำระหว่างในและนอกหลอดเลือด (vascular permeability) เสียไป สารน้ำในหลอดเลือดจะรั่วออกไปคั่งตามเนื้อเยื่อต่าง ๆ นอกหลอดเลือด การให้สารน้ำที่มากเกินไปก็อาจทำให้เกิด third space loss ได้ และหากในระยะคลอดได้รับน้ำมากเกินไป จะทำให้หัวใจห้องล่างซ้ายวาย (Left ventricle failure) อาจทำให้เกิด Pulmonary edema ซึ่งมักพบระหว่าง 48-72 ชั่วโมงหลังคลอด เนื่องจากเมื่อความดันโลหิตลดลงหลังการคลอดจะทำให้มีการเคลื่อนที่กลับของของเหลวออกหลอดเลือด (extravascular fluid) ทำให้มีอาการหายใจลำบาก หายใจหอบเหนื่อย นอนราบไม่ได้ โคมิเสมหะเป็นสีชมพู ฟังปอดได้ยินเสียง crepitation หรือ rales (สุพัตรา ศิริโชคิยะกุลและธีระ ทองสง,2564และรังสรรค์ เดชนันทพิพัฒน์ และสุชยา ลือวรรณ, 2563)

การพยาบาลผู้คลอดที่มีภาวะความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรง (severe features)

ผู้คลอดที่มีภาวะความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรง ถือว่าเป็นภาวะวิกฤตของชีวิต เนื่องจากจะต้องเผชิญกับเหตุการณ์อันตรายจากภาวะความดันโลหิตสูง อาจเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงได้ในหลายๆ ระบบของร่างกาย ทั้งจากพยาธิสภาพของโรคเอง และจากกระบวนการคลอด จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลและเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด จะช่วยลดอันตรายและภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดกับผู้คลอดและทารกได้ นอกจากนี้การให้ข้อมูลแก่ผู้คลอดและการส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วม จะช่วยลดความวิตกกังวลและให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล (พรศิริ พันธสี,2564และปิยะนุช ชูโต,2563)

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล

1. มีโอกาสเกิดอันตรายจากภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง เช่น ภาวะชัก ภาวะเลือดออกในสมอง ภาวะน้ำท่วมปอด ภาวะไตวาย ภาวะ HELLP syndrome ภาวะรกหลุดตัวก่อนกำหนด
2. มีโอกาสเกิดผลข้างเคียงจากการรักษา เช่น อาการไม่พึงประสงค์จากการได้รับยา $MgSO_4$ เพื่อป้องกันชัก ได้รับยา nifedipine หรือยา Labetalol เพื่อลดความดันโลหิต
3. ทารกในครรภ์และ/หรือทารกแรกเกิด มีโอกาสเกิดภาวะพร่องออกซิเจน เนื่องจากสาเหตุ เช่น มารดามีภาวะความดันโลหิตสูง การไหลเวียนของเลือดไปเลี้ยงมดลูกและรกลดลง ทารกคลอดก่อนกำหนด
4. ผู้คลอดมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่อง ภาวะของโรคที่เป็น ความปลอดภัยของทารก

วัตถุประสงค์การพยาบาล

1. เพื่อให้ผู้คลอดปลอดภัยจากภาวะความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรง และผลข้างเคียงจากการรักษา
2. เพื่อให้มีการคลอดที่ปลอดภัย ทารกไม่เกิดภาวะพร่องออกซิเจน ขณะอยู่ในครรภ์และแรกเกิด
3. เพื่อให้ผู้คลอดและครอบครัว ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านภาวะจิตสังคม ให้สามารถเผชิญกับภาวะเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพและปฏิบัติตัวได้ถูกต้อง

กิจกรรมการพยาบาลระยะก่อนคลอด(พูลเพชร ภูตองใจ,2565และรุ่งฤดี พันธุ์ประเสริฐ,2563)

1. ประเมินสภาพแรกรับ ประกอบด้วย การซักประวัติ การประเมินสภาวะทางร่างกาย
2. วางแผนการพยาบาลอย่างมีระบบ ควรให้การพยาบาลที่จำเป็นในเวลาเดียวกันเพื่อรบกวนผู้ป่วยน้อยที่สุด
3. จัดสภาพแวดล้อมให้เงียบสงบไม่มีสิ่งรบกวน อากาศถ่ายเทได้สะดวก เพื่อลดการกระตุ้นต่อสมองส่วนกลาง
4. จัดให้นอนท่าตะแคงซ้ายเพื่อให้เลือดไปเลี้ยงมดลูกและทารกได้มากขึ้นและนอนพักบนเตียงเท่านั้น
5. ประเมินอาการเปลี่ยนแปลงของผู้คลอด ทุก 1 ชั่วโมง โดยการประเมินระดับความรู้สึกตัว ความดันโลหิต ชีพจรและการหายใจ อาการปวดศีรษะ ฟังเสียงปอด (capitation) ทุก 2 ชั่วโมง เพื่อประเมินภาวะ pulmonary edema รายงานแพทย์เมื่อผู้คลอดมีอาการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลงกว่าเดิม
6. ประเมินอาการนำสู่ภาวะชัก ได้แก่ อาการปวดศีรษะ ตาพร่ามัว เห็นภาพไม่ชัด อาการปวดบริเวณใต้ลิ้นปี่หรืออาการเจ็บชายโครงขวา ประเมินปฏิกิริยาสะท้อน (deep tendon reflex, DTRs) มากกว่า 2+ ขึ้นไป
7. ให้ยาป้องกันการชักตามแผนการรักษา ยาที่นิยมใช้คือ $MgSO_4$ หลักการให้การพยาบาล มีดังนี้
  - 7.1 อธิบายเหตุผลและขั้นตอนการให้ยา ผลข้างเคียงที่อาจเกิดได้จากยา เช่น อาการร้อนบริเวณที่ฉีดยาร้อนวูบวาบทั่วตัว อาจมีอาการคลื่นไส้อาเจียนขณะได้รับยา
  - 7.2 บันทึกอัตราการหายใจ ทุก 1 ชั่วโมง ต้องไม่น้อยกว่า 14 ครั้งต่อนาที
  - 7.3 บันทึกความดันโลหิต ทุก 1 ชั่วโมง ค่าความดันโลหิต diastolic ไม่ควรต่ำกว่า 90 mmHg
  - 7.4 ตรวจสอบและบันทึกการได้รับน้ำและปริมาณปัสสาวะทุก 1 ชั่วโมง โดยใส่สายสวนปัสสาวะคว้าวัดควรมีปัสสาวะออก > 25 ml/hr หรือ > 100 ml/4 hr และสังเกตสีของปัสสาวะเพื่อดูการทำงานของไต
  - 7.5 ประเมินปฏิกิริยาตอบสนองเฉียบพลันของเอ็นลิก (Deep tendon reflex) ทุก 4 ชั่วโมง
  - 7.6 ควบคุมให้ได้รับปริมาณยาตามแผนการรักษา โดยใช้เครื่อง infusion pump

- 7.7 สังเกตอาการของการได้รับยา $MgSO_4$ มากเกินไป ได้แก่ ความดันโลหิตลดลง การหายใจช้าลง ซึม ไม่มีแรง อ่อนปวกเปียก reflex ลดลง ต้องรีบรายงานแพทย์และเตรียมยาแก้ไข ได้แก่ 10 % Ca- Gluconate IV
8. ในรายที่ได้รับยาลดความดันโลหิตตามแผนการรักษาของแพทย์ บันทึกความดันโลหิต ทุก 5-15 นาที เพราะอาจเกิดภาวะความดันโลหิตต่ำทันทีจากผลของยา $MgSO_4$ ร่วมกับยาลดความดันโลหิต
9. ให้ออกซิเจน 8-10 L/m เพื่อให้ออกซิเจนไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆมากขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของรก
10. บันทึกและประเมินการหดตัวของมดลูกเป็นระยะ เพราะฤทธิ์ของยา $MgSO_4$ จะทำให้การหดตัวของมดลูกลดลง ประเมินความก้าวหน้าของการคลอดโดยใช้ partograph
11. ติดตามสภาวะของทารกในครรภ์เป็นระยะ และบันทึกอัตราการเต้นของหัวใจทารกทุก 1 ชั่วโมง
12. เตรียมอุปกรณ์การช่วยเหลือได้ทันทีที่มีอาการชัก ได้แก่ ยา $MgSO_4$, Ca- Gluconate, valium, ออกซิเจนไม่กดลิ้น เครื่องดูดเสมหะ และเตรียมทีมช่วยฟื้นคืนชีพให้พร้อม
13. อธิบายให้ผู้คลอดและครอบครัวทราบถึง พยาธิสภาพของโรค อันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่มารดาและทารกในครรภ์เพื่อเตรียมพร้อมด้านจิตใจกรณีต้องยุติการตั้งครรภ์ รวมทั้งเมื่อผู้คลอดได้รับการเร่งคลอดหรือคลอดโดยสูติศาสตร์หัตถการเพื่อให้ผู้คลอดให้ความร่วมมือและลดความวิตกกังวล
14. ให้งดน้ำและอาหารทุกชนิด เพื่อเตรียมความพร้อมกรณีต้องผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง ฉุกฉิน
15. กรณีมีการชักนำการคลอด ด้วยยา oxytocin ต้องควบคุมให้ได้ปริมาณยาตามแผนการรักษา
16. แนะนำเทคนิคการหายใจเพื่อบรรเทาอาการเจ็บครรภ์ ตามระยะการเปิดของปากมดลูก ได้แก่ การหายใจในระยะเริ่มเจ็บครรภ์จนถึงปากมดลูกเปิด 3 cm เป็นการหายใจแบบช้าๆ ระยะปากมดลูกเปิด 4-7 cm หายใจแบบตื้น เร็วและเบา ระยะปากมดลูกเปิด 8-10 cm เป็นการหายใจแบบตื้น เร็ว และเป่าออก เนื่องจากช่วงนี้เป็นช่วงที่มีความเจ็บปวดมากที่สุด จึงให้ผู้คลอดเบนความสนใจไปอยู่ที่การหายใจให้มาก
- กิจกรรมการพยาบาลระยะคลอด**
1. ประเมินอาการเปลี่ยนแปลงของผู้คลอด โดยการประเมินระดับความรู้สึกตัว ความดันโลหิต ชีพจรและการหายใจ อาการปวดศีรษะ รายงานแพทย์เมื่อผู้คลอดมีอาการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลง
  2. ประเมินสุขภาพของทารกในครรภ์ ติดตามอัตราการเต้นของหัวใจทารกหลังมดลูกคลายตัวทุกครั้ง หรือติดเครื่อง fetal monitoring
  3. ให้ออกซิเจน 8-10 L/m เพื่อให้ออกซิเจนเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของรก
  4. ไม่ควรให้ผู้คลอดเบ่งคลอดเอง เนื่องจากจะทำให้ความดันโลหิตเพิ่มสูงจนเกิดอันตรายได้ และเตรียมพร้อมในการทำสูติศาสตร์หัตถการ โดยใช้เข็มหรือเครื่องดูดสุญญากาศช่วยคลอด
  5. ประเมินและบันทึกการหดตัวของมดลูก
  6. ติดตามความก้าวหน้าของการคลอด หากพบว่าไม่มีความก้าวหน้า ให้เตรียมผ่าตัดคลอดฉุกฉิน
  7. การตัดฝีเย็บ และการซ่อมแซมฝีเย็บต้องทำอย่างระมัดระวัง เนื่องจากผู้คลอดมีภาวะเกล็ดเลือดต่ำ มีโอกาสสูญเสียเลือดได้ง่าย
  8. ประเมินจำนวนเลือดที่ออกจากช่องคลอดภายหลังคลอด และขณะทำการเย็บแผล เป็นระยะ เพื่อสามารถให้การช่วยเหลือได้ทันที
  9. ประเมินอาการนำสู่ภาวะช็อกอย่างต่อเนื่อง
  10. ควบคุมปริมาณยาและสารน้ำให้ได้ตามแผนการรักษา
  11. เตรียมอุปกรณ์และทีมช่วยฟื้นคืนชีพสำหรับมารดาและทารกให้พร้อม เตรียมยา 10 % Ca-gluconate สำหรับกรณีทารกมีภาวะแมกนีเซียมมากเกินไปในกระแสเลือด
  12. ประเมินอาการและสภาพทารกแรกเกิด เนื่องจากทารกอาจมีภาวะขาดออกซิเจน

กิจกรรมการพยาบาลระยะหลังคลอด

1. ป้องกันการตกเลือดหลังคลอด จากภาวะมดลูกไม่หดตัว โดย

1.1 คลึงมดลูกและประเมินการหดตัวของมดลูกเป็นระยะ เพราะอาจเกิดการตกเลือด เนื่องจากการหดตัวของมดลูกไม่ดีเนื่องจากฤทธิ์ของยา MgSO₄ ที่ได้รับ

1.2 ให้ Oxytocin ผสมน้ำเกลือหยดเข้าทางหลอดเลือดดำ ควรหลีกเลี่ยงการใช้ยาในกลุ่ม ergonovine และ methylergonovine เนื่องจากยาในกลุ่มนี้สามารถทำให้ความดันโลหิตสูงได้ ซึ่งจะทำให้ผู้คลอดเกิดอันตรายเพิ่มขึ้นได้จากหลอดเลือดในสมองแตก

1.3 ดูแลเรื่องการถ่ายปัสสาวะ ให้กระเพาะปัสสาวะว่าง

1.4 ประเมินปริมาณเลือดที่ออก โดยประเมินจากเลือดบนผ้าอ้อมอนามัยที่ใส่ไว้

1.5 แนะนำให้ผู้คลอดคลึงมดลูกด้วยตนเองจนเป็นก้อนแข็ง และแจ้งพยาบาล ถ้าพบว่ามดลูกไม่แข็งตัว หรือรู้สึกว่ามีเลือดออกจากช่องคลอด

2. ประเมินระดับความรู้สึกตัว ความดันโลหิต ชีพจรและการหายใจ อาการปวดศีรษะ Deep tendon reflex ปริมาณปัสสาวะ เพื่อติดตามผลข้างเคียงจากการได้รับยา MgSO₄ รายงานแพทย์เมื่อผู้คลอดมีอาการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลงกว่าเดิม

3. ประเมินอาการนำสู่ภาวะชักอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพบว่าอาจชักได้ในระยะ 24 ชั่วโมงแรกภายหลังคลอด

4. ดูแลให้ได้รับยาป้องกันการชักต่อเนื่องจนครบหลังคลอด 24 ชั่วโมง

5. ให้ผู้คลอดได้นอนพัก และได้รับการรบกวนน้อยที่สุด

6. ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยนำทารกมาให้มารดาโอบกอดและดูนม กรณีทารกแข็งแรงดี

7. ส่งต่อข้อมูลปัญหาของผู้คลอดให้กับพยาบาลหอผู้ป่วยหลังคลอด

ระยะเวลาที่ดำเนินการ

ให้การดูแลตั้งแต่วันที่ 3 พฤษภาคม 2566 เวลา 10.50 น. ถึงวันที่ 3 พฤษภาคม 2566 เวลา 18.20 น.

รวมระยะเวลาที่อยู่ในความดูแล 7 ชั่วโมง 30 นาที

การประเมินสภาพร่างกายตามระบบและผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการที่สำคัญ

ผู้คลอดรู้สึกตัวดี ปวดศีรษะเล็กน้อย ความดันโลหิต 162/116 mmHg หลังเท้าทั้ง 2 ข้างบวมกดบวมเล็กน้อย

สิ่งที่ส่งตรวจ	ค่าที่ตรวจพบ		ค่าปกติ	การแปลผล
	วันที่ 3 พฤษภาคม 2566 (ก่อนคลอด)	วันที่ 3 พฤษภาคม 2566 (หลังคลอด)		
Complete Blood Count (CBC)				
WBC	6.7	9.3	4.6-10.6 10 ³ /ul	ปกติ
RBC	4.55	4.02	4.0-5.2 10 ⁶ /ul	ลดลงหลังคลอด
Hemoglobin	11.9	10.52	12.0-14.3 g/dl	ลดลงหลังคลอด
Hematocrit	36.2	32.0	36.0-47.7 %	ลดลงหลังคลอด
Platelet	220	190	140-400 mmol/l	ลดลงหลังคลอด
Coagulation				
PT	11.0	-	10.9-13.2 sec	ปกติ
APTT	26.2	-	23.1-30.2 sec	ปกติ

การวิเคราะห์ผล

ผู้คลอดมีภาวะ Preeclampsia with severe feature แต่ไม่มีภาวะ Thrombocytopenia และไม่มีภาวะการแข็งตัวของเลือดที่ผิดปกติ หลังคลอดมีค่า Hemoglobin , Hematocrit และ Platelet ลดลง เกิดจากมีการเสียเลือดหลังคลอด

สิ่งที่ส่งตรวจ	ค่าที่ตรวจพบ		ค่าปกติ	การแปลผล
	วันที่ 3 พฤษภาคม 2566 (ก่อนคลอด)	วันที่ 3 พฤษภาคม 2566 (หลังคลอด)		
Renal Function				
BUN	12.9	14.5	8-20 mg/dl	ปกติ
Creatinine	0.90	0.96	0.55-1.02 mg/dl	ปกติ
e GFRF	82.52	93.00	90-120 ml/min	ต่ำกว่าปกติ
Liver Function				
SGOT (AST)	38.7	-	< 35 IU/L	สูงกว่าปกติ
SGPT (ALT)	26.6	-	< 35 IU/L	ปกติ
Electrolyte				
Sodium	138	-	134-145 mmol/L	ปกติ
Potassium	3.9	-	3.5-5.0 mmol/L	ปกติ
Chloride	110	-	101-111 mmol/L	ปกติ
Magnesium	-	5.2	(ทั่วไป 1.8-2.4 mg/dl) 4.8-8.4 mg/dl	ปกติ

การวิเคราะห์ผล

ผู้คลอดมีภาวะ Preeclampsia with severe feature จะมีความดันโลหิตสูงในขณะที่ปริมาณสารน้ำในหลอดเลือดต่ำ การที่ความดันโลหิตเพิ่มสูงขึ้นแต่เลือดที่ไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆลดลง ส่งผลให้เกิดพยาธิสภาพในหน่วยไตมีการกรอง (glomerular filtration rate) ลดลง ทำให้ค่า Creatinine สูงขึ้นแต่ยังอยู่ในเกณฑ์ปกติ

ระดับเอนไซม์ aspartate transaminase (AST) ที่สูงขึ้น เกิดจากการขาดเลือดของเซลล์ตับ อันเป็นผลจากการหดตัวของหลอดเลือดทั่วร่างกาย ระดับของเอนไซม์ในซีรัมที่สูงขึ้นบ่งถึงการบาดเจ็บของตับเป็นเหตุให้ ผู้คลอดที่มีภาวะ Preeclampsia with severe feature บางรายมีอาการจุกแน่นบริเวณใต้ลิ้นปี่หรือใต้ชายโครงขวา

วันที่ 3 พฤษภาคม 2566 (ก่อนคลอด) Creatinine urine 115.75 mg/dL (ค่าปกติ 29-226 mg/dL)

Protein urine 45.1 mg/dL (ค่าปกติ < 11.9 mg/dL) UPCR 0.390 mg/dL(ค่าปกติ < 0.3 mg/dL)

การวิเคราะห์ผล

พบภาวะโปรตีนรั่วในปัสสาวะ โดยตรวจพบโปรตีน 0.390 mg จากการตรวจ protein : creatinine ratio ซึ่งเกิดจากภาวะความดันโลหิตสูง ทำให้การทำงานของไตบกพร่อง

ตรวจอัลตราซาวด์ single viable fetus อายุครรภ์ 35⁺4 wks. ค่ะเนื้หน้าทารกในครรภ์ประมาณ 2,290 กรัม รกเกรด 2 เกาะอยู่ด้านบนส่วนกลางของมดลูก Electronic Fetal Monitoring (EFM) = category I

การวินิจฉัยโรคครั้งสุดท้าย (Final Diagnosis)

Preeclampsia with severe feature with Premature labor with Postpartum hemorrhage due to retained placenta

สรุปข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล

ระยะก่อนคลอด

1. มีโอกาสเกิดภาวะชักร่างเนื่องจากมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง
2. มีโอกาสเกิดภาวะเลือดออกในสมอง เนื่องจากมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง
3. มีโอกาสเกิดภาวะน้ำท่วมปอดเนื่องจากมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง
4. ทารกในครรภ์มีโอกาสดังกล่าวเพราะพร่องออกซิเจนเนื่องจากผู้คลอดมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง
5. ผู้คลอดมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับภาวะของโรคที่เป็น และความปลอดภัยของทารกในครรภ์ที่ต้องคลอดก่อนกำหนด

ระยะคลอด

6. เสี่ยงต่อภาวะชักร่างขณะคลอด เนื่องจากมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง
7. ทารกมีภาวะพร่องออกซิเจน เนื่องจากทารกคลอดก่อนกำหนดและผู้คลอดมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรงและได้รับยา $MgSO_4$
8. มีภาวะรบกวนจากการตั้งครรภ์และการคลอดหลายครั้ง

ระยะหลังคลอด

9. มีภาวะตกเลือดหลังคลอดจากรกค้างและมดลูกหดตัวไม่ดี

รายละเอียดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลแต่ละข้อ

ระยะก่อนคลอด

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 1 มีโอกาสเกิดภาวะชักร่างเนื่องจากมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง

ข้อมูลสนับสนุน

- 1) ผู้คลอดมีอาการปวดศีรษะเล็กน้อย 2) BP 162/116 mmHg 3) Deep tendon reflex 1-2+ 4) ผลการตรวจโปรตีนในปัสสาวะ Protein urine 45.1 mg/dL และ UPCR 0.390 mg/dL 5) ได้รับยา $MgSO_4$ อัตรา 2 gm/hr เพื่อป้องกันการชัก

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อประเมินอาการนำก่อนเข้าสู่ภาวะชักร่าง ได้แก่ ปวดศีรษะ ตาพร่ามัว จุกแน่นลิ้นปี่และ Deep tendon reflex 2) เพื่อป้องกันการชัก 3) เพื่อให้ผู้คลอดปลอดภัยจากอาการไม่พึงประสงค์จากการได้รับยา $MgSO_4$

เกณฑ์การประเมินผล

- 1) ไม่มีอาการนำสู่ภาวะชักร่าง ได้แก่ ปวดศีรษะ ตาพร่ามัว จุกแน่นลิ้นปี่ และ Deep tendon reflex 1-2+
- 2) BP อยู่ระหว่าง 120/80 – 140/90 mmHg 3) ไม่มีภาวะชักร่าง 4) ปัสสาวะออกไม่น้อยกว่า 25 ml/hr
- 5) ระดับแมกนีเซียมในเลือด 4.8 - 8.4 mg /dL

กิจกรรมการพยาบาล

1. จัดให้ผู้คลอดนอนพักบนเตียงและยกไม้กั้นเตียงขึ้นทั้ง 2 ข้าง เพื่อป้องกันการอุบัติเหตุจากการตกเตียง และดูแลให้ทำกิจกรรมต่างๆ บนเตียง (Absolute bed rest)
2. จัดให้นอนในบริเวณที่สงบ วางแผนการพยาบาลอย่างเป็นระบบ ให้รับกวนผู้คลอดน้อยที่สุด โดยให้การพยาบาลที่จำเป็นในเวลาเดียวกัน เพื่อลดการกระตุ้นจากภายนอก และให้ผู้คลอดได้พักผ่อน
3. อธิบายผู้คลอดให้ทราบถึงอาการนำของภาวะชักร่าง อันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการชัก และให้แจ้งพยาบาลทันทีเมื่อรู้สึกมีอาการนำของภาวะชักร่าง เปิดโอกาสให้ซักถามข้อมูลที่สงสัย

4. ประเมินอาการก่อนการเกิดภาวะชัก โดยสอบถามอาการปวดศีรษะ ตาพร่ามัว อาการปวดบริเวณใต้ลิ้นปี่ หรืออาการเจ็บชายโครงขวา ประเมินปฏิกิริยาสะท้อน (deep tendon reflex, DTRs) มากกว่า 2+ ขึ้นไป
5. ประเมินระดับความรู้สึกตัว ความดันโลหิต ซีพจรและการหายใจ อาการปวดศีรษะ ทุก 30 นาที - 1 ชั่วโมง และรายงานแพทย์เมื่อผู้คลอดไม่มีอาการดีขึ้นหรือมีอาการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลงกว่าเดิม
6. ให้ยา 10 % MgSO₄ 5 g IV ซ้ำๆ ในเวลา 30 นาที หลังจากนั้น ได้รับ 50 % MgSO₄ 20 gm ผสมใน 5% D/W 460 ml IV อัตรา 2 g/hr ตามแผนการรักษาเพื่อป้องกันการชัก และสังเกตอาการข้างเคียงของยา
7. ให้ยา nifedipine 0.5 mg IV ตามแผนการรักษาเพื่อลดความดันโลหิตและสังเกตอาการข้างเคียงของยา
8. เตรียมอุปกรณ์การช่วยเหลือได้ทันทีที่มีอาการชัก ได้แก่ ยา 10 % MgSO₄ , valium ออกซิเจน ไม้กัดลิ้น เครื่องดูดเสมหะ และเตรียมทีมช่วยฟื้นคืนชีพให้พร้อม
9. ติดตามผลการตรวจเลือดทางห้องปฏิบัติการโดยเร็ว เพื่อประเมินความรุนแรงของโรค และรายงานแพทย์ทันทีถ้าผลตรวจผิดปกติ เช่น เกล็ดเลือด เอ็นไซม์ตับ การทำงานของไต ระดับแมกนีเซียม
10. ให้น้ำและอาหารทุกชนิด เพื่อเตรียมความพร้อมกรณีต้องผ่าตัดคลอดกรณีฉุกเฉิน

การประเมินผล

- 1) ไม่มีภาวะชัก มีอาการปวดศีรษะเล็กน้อย ไม่มีอาการตาพร่ามัว อาการจุกแน่นลิ้นปี่ 2) BP อยู่ระหว่าง 148/101 - 151/103 mmHg 3) Deep tendon reflex 1 - 2 + 4) ปัสสาวะออก 425 ml/4hr สีเหลืองใส
- 5) ระดับแมกนีเซียมในเลือด 5.2 mg /dL

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 2 มีโอกาสเกิดภาวะเลือดออกในสมอง เนื่องจากมีภาวะความดันโลหิตสูง ขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง

ข้อมูลสนับสนุน

BP 162/116 mmHg และหลังได้รับยา nifedipine 0.5 mg 4 ชั่วโมงต่อมาพบ BP 175/122 mmHg

วัตถุประสงค์

เพื่อป้องกันการเกิดภาวะเลือดออกในสมอง และปลอดภัยจากอาการไม่พึงประสงค์ของยาลดความดันโลหิต

เกณฑ์การประเมินผล

- 1) ไม่มีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง ระดับความรู้สึกตัวดี ไม่มีอาการง่วงซึมหรือปลุกไม่ตื่น หรือเซื่องซึมผิดปกติ พูดไม่ชัด 2) BP อยู่ระหว่าง 120/80 – 140/90 mmHg 3) PR อยู่ระหว่าง 60 - 120 ครั้ง/นาที 4) ไม่มีอาการใจสั่น มึนงง คลื่นไส้ อาเจียน จากอาการไม่พึงประสงค์ของยาลดความดันโลหิต

กิจกรรมการพยาบาล

1. จัดให้ผู้คลอดนอนพักบนเตียง และดูแลให้ทำกิจกรรมต่างๆ บนเตียง (Absolute bed rest)
2. ประเมินอาการเปลี่ยนแปลงของผู้คลอด ทุก 1 ชั่วโมง โดยการประเมินอาการปวดศีรษะ ระดับความรู้สึกตัว ความดันโลหิต ซีพจรและการหายใจ รายงานแพทย์เมื่อผู้คลอดมีอาการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลงกว่าเดิม
3. ดูแลให้ยา nifedipine 0.5 mg IV โดยเจือจางก่อนฉีดซ้ำๆ 1-2 นาที และยา Labetalol 20 mg IV เพื่อควบคุมความดันโลหิตและสังเกตอาการข้างเคียงของยา เช่น ความดันโลหิตลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว อาการใจสั่น มึนงง สับสน ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน
4. ติดตามผลการตรวจ platelet, PT, PTT เพื่อประเมินการแข็งตัวของเลือด
5. ประสานธนาคารเลือด ให้เตรียม platelet concentration ให้พร้อมใช้

การประเมินผล

ขณะรับการดูแลในห้องคลอด ไม่มีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง ระดับความรู้สึกตัวดี ไม่มีอาการง่วงซึมหรือเซื่องซึมผิดปกติ ไม่เกิดภาวะเลือดออกในสมอง BP อยู่ระหว่าง 148/101 – 166/107 mmHg หลังได้รับยาไม่พบอาการข้างเคียงของยา

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 3 มีโอกาสเกิดภาวะน้ำท่วมปอดเนื่องจากมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง

ข้อมูลสนับสนุน

ผู้คลอดมีภาวะ Preeclampsia with severe feature ความดันโลหิต 162/116 - 175/122 mmHg และตรวจร่างกายพบหลังเท้าทั้ง 2 ข้างบวมกดบวมเล็กน้อย

วัตถุประสงค์

เพื่อป้องกันการเกิดภาวะน้ำท่วมปอด และมีการแลกเปลี่ยนออกซิเจนปกติ

เกณฑ์การประเมินผล

- 1) ไม่มีอาการและอาการแสดงของน้ำท่วมปอด ได้แก่ หายใจลำบาก ไอมีเสมหะเป็นฟองสีชมพู 2) อัตราการหายใจ 18-24 ครั้ง/นาที 3) ฟังปอดไม่มีเสียง crepitation 4) ระดับความอิ่มตัวออกซิเจนในเลือด 95-100 % 5) มีความสมดุลของ ปริมาณน้ำในร่างกาย (fluid intake and output)

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินอาการหายใจลำบาก เหนื่อยหอบ นอนราบไม่ได้ ไอมีเสมหะเป็นฟองสีชมพู
2. ดูแลให้ได้รับปริมาณสารน้ำตามแผนการรักษาอย่างเคร่งครัด โดยใช้เครื่อง infusion pump
3. ประเมินการสมดุลของน้ำเข้าและออก ทุก 8 ชั่วโมง และ 24 ชั่วโมง
4. ประเมินสัญญาณชีพ โดยเฉพาะความดันโลหิต อัตราการหายใจ และระดับความอิ่มตัวออกซิเจนในกระแสเลือด ซึ่งภาวะน้ำเกินอาจทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมปอดและหัวใจวายได้
5. ติดตามผลการตรวจทางห้องปฏิบัติ เพื่อประเมินการทำงานของไต

การประเมินผล

ไม่มีอาการและอาการแสดงของน้ำท่วมปอด ได้แก่ หายใจลำบาก ไอมีเสมหะเป็นฟองสีชมพู ฟังปอด ไม่มีเสียง rales หรือ crepitation อัตราการหายใจ 18 -20 ครั้ง/นาที ระดับความอิ่มตัวออกซิเจนในเลือด 97- 99 % ปริมาณน้ำที่เข้า 1100 มิลลิลิตร /8 ชั่วโมง ปริมาณน้ำที่ออก 900 มิลลิลิตร/8 ชั่วโมง

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 4 ทารกในครรภ์มีโอกาสเกิดภาวะพร่องออกซิเจนเนื่องจากผู้คลอดมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง

ข้อมูลสนับสนุน

- 1) มีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์และได้รับยา MgSO₄ เพื่อป้องกันภาวะชัก 2) อายุครรภ์ 35⁺⁴ wk ได้รับยา oxytocin 10 u ผสมใน 0.9 % NSS 500 ml และมีการหดตัวของมดลูก Interval 2-3 นาที Duration 35-45 วินาที Severity 2+ และได้รับการเจาะถุงน้ำคร่ำ

วัตถุประสงค์

เพื่อป้องกันการเกิดภาวะพร่องออกซิเจนของทารกในครรภ์

เกณฑ์การประเมินผล

- 1) FHR อยู่ระหว่าง 110-160 ครั้งต่อนาที 2) การตรวจประเมินสุขภาพทารกในครรภ์ Electronic Fetal Monitoring (EFM) = category I 3) ไม่พบซีเทาทารกในน้ำคร่ำที่ออก

กิจกรรมการพยาบาล

1. อธิบายให้ผู้คลอดเข้าใจ ความจำเป็นที่ทารกต้องการออกซิเจน วิธีการปฏิบัติตน เพื่อให้ทารกในครรภ์ได้รับออกซิเจนเพียงพอ
2. จัดให้นอนท่าตะแคงซ้ายเพื่อช่วยให้เลือดไปเลี้ยงมดลูกและทารกมากขึ้น
3. แนะนำเทคนิคการหายใจขณะเจ็บครรภ์ เพื่อเพิ่มปริมาณออกซิเจนแก่ทารกในครรภ์ โดยให้สูดหายใจเข้าทางจมูกเต็มที่ และผ่อนลมหายใจออกทางปากช้าๆ เบาๆ

4. ดูแลให้ยา oxytocin ตามแผนการรักษาและสังเกตอาการข้างเคียงของยา ได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียน ความดันโลหิตต่ำ ประเมินและบันทึกการหดตัวของมดลูกทุก 30 นาที ถ้ามดลูกหดตัวถี่น้อยกว่า 2 นาที หรือหดตัวนานเกิน 60 วินาที หรือหดตัวแรงกว่าปกติ ลดปริมาณยาหรือหยุดให้ยา Oxytocin
5. ประเมินสภาวะของทารกในครรภ์เป็นระยะ โดยใช้เครื่อง Electronic fetal monitoring บันทึก FHR ทุก 1 ชั่วโมง และรายงานแพทย์หาก FHR <110 ครั้งต่อนาทีหรือ > 160 ครั้งต่อนาที
6. ประเมินปริมาณและสีของน้ำคร่ำที่ออก
7. ประเมินอาการและอาการของรกลอกตัวก่อนกำหนด ได้แก่ มีเลือดออกทางช่องคลอด อาการเจ็บครรภ์มากผิดปกติ หรือมดลูกหดตัวถี่หรือหดตัวนานกว่าปกติ
8. รายงานกุมารแพทย์ให้รับทราบว่ามีภาวะความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรงขณะตั้งครรภ์ไม่ครบกำหนด และสูติแพทย์วางแผนให้คลอดทางช่องคลอด เพื่อเตรียมรับทารกแรกเกิดเมื่อคลอด
9. ประสานทีมและเตรียมอุปกรณ์ช่วยฟื้นคืนชีพทารกแรกเกิด ให้พร้อมใช้

การประเมินผล

ไม่พบภาวะพร่องออกซิเจนของทารกในครรภ์ ในระยะก่อนคลอด FHR อยู่ระหว่าง 142 -154 ครั้งต่อนาที EFM = category I ระหว่างเจ็บครรภ์แพทย์เจาะถุงน้ำคร่ำ ได้น้ำคร่ำ สีขาวใส ปริมาณ 10 ml

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 5 ผู้คลอดมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับภาวะของโรคที่เป็น และความปลอดภัยของทารกในครรภ์ที่ต้องคลอดก่อนกำหนด

ข้อมูลสนับสนุน

- 1) ผู้คลอดมีสีหน้าวิตกกังวล สอบถามอาการผิดปกติของตนเอง และความปลอดภัยของทารกในครรภ์
- 2) ผู้คลอดมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ ได้รับยา MgSO₄ เพื่อป้องกันภาวะชัก ได้รับยา nicardipine และยา Labetalol เพื่อควบคุมความดันโลหิต
- 3) อายุครรภ์ 35 สัปดาห์ 4 วัน และสูติแพทย์วางแผนให้คลอดทางช่องคลอด
- 4) ผู้คลอดได้รับยากระตุ้นการหดตัวของมดลูก และเจ็บครรภ์คลอด pain score = 5

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อลดความวิตกกังวลของผู้คลอด ให้สามารถเผชิญกับภาวะเครียดและปรับตัวได้อย่างเหมาะสม
- 2) เพื่อให้ผู้คลอดได้รับทราบข้อมูลภาวะสุขภาพและมีส่วนร่วมในแผนการรักษาพยาบาล
- 3) เพื่อให้ผู้คลอดสามารถเผชิญกับความเจ็บครรภ์ในระยะรอคลอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เกณฑ์การประเมินผล

- 1) ผู้คลอดมีสีหน้าคลายความวิตกกังวล
- 2) สามารถบอกข้อมูลภาวะสุขภาพของตนเองและทารกในครรภ์
- 3) เมื่อมดลูกหดตัว ผู้คลอดสามารถควบคุมความเจ็บปวดได้ และให้ความร่วมมือในการตรวจประเมินความก้าวหน้าของการคลอด

กิจกรรมการพยาบาล

1. สร้างสัมพันธภาพที่ดี แสดงให้เห็นว่าพยาบาลให้ความสำคัญกับผู้คลอด พร้อมทั้งจะให้การช่วยเหลือ ทำให้ผู้คลอดมั่นใจในการดูแลและรู้สึกปลอดภัย โดยใช้คำพูดที่ ชัดเจน เข้าใจง่าย และตั้งใจฟังผู้คลอด
2. อธิบายให้ผู้คลอดและครอบครัวทราบถึงภาวะของโรค สภาวะสุขภาพของทารกในครรภ์ และทวนสอบความเข้าใจแนวทางการรักษาของแพทย์ที่ให้ผู้คลอดสามารถคลอดทางช่องคลอดได้ การช่วยเหลือทารกแรกเกิดที่คลอดก่อนกำหนด เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ลดความวิตกกังวลและให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล
3. ทบทวนกลไกการคลอดคร่าวๆ อธิบายว่าขั้นตอนการคลอดเป็นเช่นเดียวกับการคลอดในครรภ์ก่อนๆ เพื่อสร้างความมั่นใจและความรู้สึกปลอดภัยให้ผู้คลอด
4. สอนเทคนิคการหายใจ เพื่อบรรเทาอาการเจ็บครรภ์ โดยหายใจเข้าลึก ๆ ทางจมูกช้า ๆ แล้วผ่อนลมหายใจออกทางปากช้า ๆ เป็นจังหวะสม่ำเสมอ ในอัตราเฉลี่ย 6 -9 ครั้ง/นาที

5. สอนการลูบท้อง เพื่อบรรเทาอาการเจ็บครรภ์และเบี่ยงเบนความสนใจ โดยการลูบเบาๆ ขึ้นลงซ้ำๆ หรือลูบเป็นเลข 8 ขณะนอนตะแคง
6. ให้การดูแลอย่างใกล้ชิด พุดคุยปลอบโยนให้กำลังใจ ดูแลความสบายทั่วไปเช็ดหน้าด้วยผ้าเย็น
7. แจ้งข้อมูลการตรวจประเมินอาการผู้คลอดและทารกในครรภ์ ภายหลังให้การรักษาพยาบาลทุกครั้ง เช่น ระดับความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจทารกในครรภ์ รวมทั้งแจ้งผลการตรวจความก้าวหน้าของการคลอดเป็นระยะ เพื่อให้ผู้คลอดได้รับทราบข้อมูล และผ่อนคลายความตึงเครียด
8. จัดโอกาสให้สามีและญาติสนิทเข้าเยี่ยมตามความเหมาะสม เพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้คลอด

การประเมินผล

- 1) ผู้คลอดมีสีหน้าคลายความวิตกกังวล หลังจากพุดคุยและได้รับการปฏิบัติการพยาบาลที่ใกล้ชิด 2) ผู้คลอดบอกข้อมูลภาวะสุขภาพของตนเองและทารกในครรภ์กับสามีและญาติที่เข้ามาเยี่ยมได้ ให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล 3) ผู้คลอดใช้เทคนิคการหายใจได้ถูกต้อง ไม่ร้องเสียงดังขณะมดลูกหดตัว pain score = 8

ระยะคลอด

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 6 เสี่ยงต่อภาวะชักขณะคลอด เนื่องจากมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรง

ข้อมูลสนับสนุน

- 1) ผู้คลอด BP ขณะปากมดลูกเปิดหมด 166/107 mmHg 2) Deep tendon reflex 2+

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อประเมินอาการนำก่อนเข้าสู่ภาวะชัก ได้แก่ ปวดศีรษะ ตาพร่ามัว จุกแน่นลิ้นปี่ และ Deep tendon reflex ในขณะคลอด 2) เพื่อป้องกันภาวะชัก ขณะคลอด

เกณฑ์การประเมินผล

- 1) ไม่มีอาการนำสู่ภาวะชัก ได้แก่ ปวดศีรษะ ตาพร่ามัว จุกแน่นลิ้นปี่ และ Deep tendon reflex 1-2+
- 2) ขณะคลอดความดันโลหิต ไม่เกิน 160/110 mmHg 3) ไม่มีภาวะชักขณะคลอด

กิจกรรมการพยาบาล

1. เมื่อผู้คลอดนอนบนเตียงคลอด ยกไม้กั้นเตียงขึ้นทั้ง 2 ข้าง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากการตกเตียง
2. ประเมินระดับความรู้สึกตัว ความดันโลหิต ชีพจรและการหายใจ ทุก 5 นาที
3. ประเมินอาการนำของภาวะชัก โดยสอบถามอาการที่ผิดปกติเป็นระยะ ได้แก่ ปวดศีรษะ ตาพร่ามัว จุกแน่นลิ้นปี่ ปวดกระบอกตา คลื่นไส้อาเจียน
4. เตรียมผู้คลอดให้พร้อมในการทำสูติศาสตร์หัตถการในระยะเวลาที่เหมาะสม เช่น V/E, F/E เพื่อลดระยะเวลาการคลอดในระยะที่สอง (shortened second stage)
5. ควบคุมให้ได้รับปริมาณยา MgSO₄ เพื่อป้องกันภาวะชักตามแผนการรักษาของแพทย์
6. เตรียมอุปกรณ์การช่วยเหลือได้ทันทีที่มีอาการชัก ได้แก่ ยา 10 % MgSO₄ , valium , ออกซิเจน ไม้กีดลิ้น เครื่องดูดเสมหะ และเตรียมทีมช่วยฟื้นคืนชีพให้พร้อม
7. เตรียมความพร้อมผ้าตัดคลอดกรณีฉุกเฉิน

การประเมินผล

คลอดปกติ หลังปากมดลูกเปิดหมด 7 นาที ขณะคลอด ไม่มีภาวะชัก มีอาการปวดศีรษะและมีอาการตาพร่ามัว เล็กน้อย BP อยู่ระหว่าง 157/106-170/112 mmHg Deep tendon reflex 2+

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 7 ทารกมีภาวะพร่องออกซิเจน เนื่องจากทารกคลอดก่อนกำหนดและ
ผู้คลอดมีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ชนิดรุนแรงและได้รับยา MgSO₄

ข้อมูลสนับสนุน

1) แรกเกิดพบสายสะดือพันคอ 2 รอบ ร้องเบาๆ อัตราการเต้นของหัวใจ 130 ครั้ง/นาที สีผิวคล้ำ เคลื่อนไหว
แขนขาน้อย APGAR score นาทีที่ 1= 7 2) ขณะคลอดอายุครรภ์ 35⁺⁴ wk 3) BP ก่อนคลอด อยู่ระหว่าง
148/101 – 166/107 mmHg และได้รับยา MgSO₄ ก่อนทารกคลอด

วัตถุประสงค์

เพื่อแก้ไขภาวะพร่องออกซิเจนและป้องกันภาวะแทรกซ้อน เช่น ภาวะเลือดออกในสมอง ภาวะอุณหภูมิกายต่ำ

เกณฑ์การประเมินผล

หลังจากช่วยฟื้นคืนชีพ 5 นาที ทารกแรกเกิดมีคะแนน APGAR score มากกว่า 7 คะแนน

กิจกรรมการพยาบาล

1. ขณะเบ่งคลอด ให้ผู้คลอดได้รับออกซิเจน mask with bag อัตรา 10 ลิตร/นาที เพื่อเพิ่มปริมาณออกซิเจน
แก่ทารกแรกเกิด
2. ประเมินอัตราการเต้นของหัวใจทารกในครรภ์ทุกครั้งหลังมดลูกคลายตัว
3. รายงานกุมารแพทย์เพื่อรับทารกแรกเกิด เมื่อเข้าสู่ระยะคลอด
4. ร่วมทีมกับกุมารแพทย์ในการฟื้นคืนชีพทารกแรกเกิด โดยเมื่อรับทารกนอนใต้ radiant warmer รักษา
ความอบอุ่นด้วยการเช็ดตัวทารกให้แห้ง การจัดทำศีรษะและเปิดทางเดินหายใจให้โล่ง ลูบหลังเบาๆเพื่อ
กระตุ้นการหายใจ และให้ออกซิเจน tubing (บูรณี เสวตสุทธิพันธ์และคณะ,2565)
5. ร่วมประเมิน APGAR score นาทีที่ 5 และนาทีที่ 10
6. ประสานกับพยาบาลหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด เพื่อส่งต่อทารกไปดูแลต่อเนื่อง
7. นำส่งทารกไปหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิดโดยใช้ Transport incubator ในการเคลื่อนย้ายทารก และส่ง
ต่อข้อมูลผู้คลอดและทารกแก่พยาบาลผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด

การประเมินผล

หลังทารกเกิดได้ทำการช่วยฟื้นคืนชีพทารกแรกเกิดร่วมกับทีมกุมารแพทย์ สามารถแก้ไขให้ทารกมี
อาการดีขึ้น 5 นาที ร้องเสียงดัง APGAR score นาทีที่ 5= 9 (หักคะแนนสีผิว 1 คะแนน) นาทีที่ 10 = 10
อุณหภูมิ 36.9 C ลักษณะทารกคลอดก่อนกำหนด ส่งทารกไปสังเกตอาการที่หอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด
จากคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักน้อยและมารดาได้รับยา MgSO₄ ซึ่งมีผลต่อกล้ามเนื้อและการหายใจของทารก
ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 8 มีภาวะรกค้างจากการตั้งครรภ์และการคลอดหลายครั้ง

ข้อมูลสนับสนุน

1) ตั้งครรภ์ครั้งที่ 4 (G₄P₃₋₀₋₀₋₃) 2) หลังทารกคลอด 30 นาที รกไม่คลอด 3) แพทย์ทำการล้วงรก (manual
removal of the placenta)

วัตถุประสงค์

เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากภาวะรกค้างและการล้วงรก เช่น ตกเลือดหลังคลอด มดลูกปลิ้น

เกณฑ์การประเมินผล

- 1) รกคลอดสมบูรณ์ไม่มีรกค้างในโพรงมดลูกและบริเวณช่องคลอด 2) ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากภาวะรกค้าง
และการล้วงรก เช่น ตกเลือดหลังคลอด มดลูกปลิ้น

กิจกรรมการพยาบาล

1. อธิบายให้ผู้คลอดทราบเหตุผลความจำเป็นที่แพทย์ต้องทำการล้วงรก และการปฏิบัติตัวขณะที่แพทย์ทำการล้วงรก เพื่อให้ผู้คลอดผ่อนคลายและให้ความร่วมมือในการรักษา
2. ตรวจสอบสัญญาณชีพเป็นระยะ ๆ ทุก 5 นาที ขณะล้วงรก หลังรกคลอด ทุก 15 นาที ใน 1 ชั่วโมงแรกและทุก 30 นาที ใน 1 ชั่วโมงต่อไปจนอาการคงที่
3. เตรียมพร้อมให้ได้รับสารน้ำทดแทนอย่างเพียงพอ โดยการเปิดเส้นเลือดด้วยเข็มเบอร์ 18 ไว้ 2 เส้น
4. ดูแลกระเพาะปัสสาวะให้อ่าง โดยตรวจสอบสายสวนปัสสาวะที่คาไว้ ไม่ให้หักพับงอ
5. ช่วยเหลือแพทย์ในการล้วงรก
6. คลึงมดลูกเพื่อกระตุ้นให้มดลูกหดตัวทันที หลังรกคลอด
7. ประเมินปริมาณเลือดที่ออกทางช่องคลอด โดยใช้ถุงตวงเลือด
8. ดูแลการให้ยา Nalador 500 mg และเพิ่มอัตรา oxytocin เพื่อช่วยในการหดตัวของมดลูกตามแผนการรักษา และสังเกตอาการข้างเคียงของยา

การประเมินผล

รกและเยื่อหุ้มรกคลอด 43 นาที หลังทารกคลอด ลักษณะรก ครบปกติ น้ำหนักรก 360 gm กว้าง 10 cm หลังรกคลอดมดลูกหดตัวไม่ดี BP 128/89 mmHg PR 96 ครั้ง/นาที O₂ sat 99 % รู้สึกตัวดี ไม่มีอาการเวียนศีรษะไม่มีอาการหน้ามืดหรือใจสั่น ผู้คลอดมีภาวะตกเลือดหลังคลอด เสียเลือดรวม 610 ml

ระยะหลังคลอด

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 9 มีภาวะตกเลือดหลังคลอดจากรกค้างและมดลูกหดตัวไม่ดี

ข้อมูลสนับสนุน

- 1) ผู้คลอดเสียเลือดหลังคลอด 610 ml
- 2) หลังทารกคลอด 30 นาที รกไม่คลอด แพทย์ทำการล้วงรก
- 3) มดลูกหดตัวไม่ดี
- 4) Hct ลดลงจาก 36.2 % เหลือ 28.7 %

วัตถุประสงค์

เพื่อป้องกันภาวะช็อกและภาวะแทรกซ้อนจากการตกเลือดหลังคลอด ได้แก่ หัวใจล้มเหลว ไตวายเฉียบพลัน ภาวะการแข็งตัวของเลือดผิดปกติ

เกณฑ์การประเมินผล

- 1) BP อยู่ระหว่าง 120/80-140/90 mmHg
- 2) PR ไม่เกิน 120 ครั้ง/นาที
- 3) O₂ sat 95-100 %
- 4) ผู้คลอดไม่มีอาการเวียนศีรษะหน้ามืด ใจสั่น
- 5) มดลูกหดตัวดีเป็นก้อนแข็ง ระดับยอดมดลูกไม่เกินระดับสะดือ

กิจกรรมการพยาบาล(ทิพวรรณ เอี่ยมเจริญ,2560และปทุมมา กังวานตระกูล,2562และสุภานัน ชัยราช,2560)

1. รายงานสูติแพทย์และตามทีมช่วยแก้ไขภาวะตกเลือดหลังคลอด
2. ตรวจสอบสัญญาณชีพทุก 15 นาที ในชั่วโมงแรก และทุก 30 นาที ในชั่วโมงต่อมา จากนั้นทุก 1 ชั่วโมงจนอาการคงที่
3. ตรวจสอบหาสาเหตุอื่นนอกจากมดลูกหดตัวไม่ดี ที่อาจทำให้ตกเลือดหลังคลอด ได้แก่ ผลฉีกขาดของช่องคลอด มีเศษรกหรือเยื่อหุ้มรกในมดลูก
4. ประเมินเลือดที่ออกทางช่องคลอด โดยใช้ถุงตวงเลือดและชั่งวัสดุที่ซับเลือดรวมกัน
5. ตรวจสอบการหดตัวของมดลูก คลึงมดลูกเบาๆนาน 60 วินาทีหลังรกคลอด
6. ดูแลให้ได้รับสารน้ำทดแทนอย่างเพียงพอ ได้แก่ Acetar load 700 ml
7. ดูแลให้ oxytocin 20 u ผสม 0.9 % NSS 500 ml IV อัตรา 120 ml/hr กระตุ้นการหดตัวของมดลูก
8. ดูแลให้ได้รับยา Nalador 500 mg IV เพื่อเพิ่มการหดตัวของมดลูกและสังเกตอาการข้างเคียงของยา

9. ดูแลให้ได้รับเลือดชนิด packed red cells 1 ยูนิต และเฝ้าระวัง สังเกตอาการแพ้เลือด
10. ดูแลให้ได้รับออกซิเจน mask with bag อัตรา 10 ลิตร/นาที ดูแลให้ความอบอุ่น
11. ดูแลกระเพาะปัสสาวะให้ว่าง ใส่สายสวนปัสสาวะค้างไว้ เพื่อประเมินการทำงานของไต
12. เตรียมผู้คลอดให้พร้อมและแจ้งให้ญาติทราบ กรณีต้องทำหัตถการเพื่อลดการเสียเลือดหรือต้องผ่าตัดมดลูกฉุกเฉิน เพื่อรักษาชีวิตผู้คลอด
13. เตรียมทีมช่วยฟื้นคืนชีพให้พร้อม กรณีเกิดภาวะช็อก

การประเมินผล

หลังให้การพยาบาล 20 นาที BP 136/92 mmHg PR 90 ครั้ง/นาที RR 20 ครั้ง/นาที O₂ sat 99 %
- ในระยะ 1 ชั่วโมงหลังคลอด มดลูกหดตัวดี BP 166/114 mmHg PR 72 ครั้ง/นาที RR 22 ครั้ง/นาที O₂ sat 99 % เลือดออกทางช่องคลอด 80 ml ให้ดื่มเครื่องดื่มร้อน 1 แก้ว ปัสสาวะสีเหลือง 120 ml /hr
- 2 ชั่วโมงหลังคลอด มดลูกหดตัวดี BP 158/108 mmHg PR 82 ครั้ง/นาที RR 20 ครั้ง/นาที O₂ sat 99 % Hct 32 % ผู้คลอดอ่อนเพลีย ประเมินจำนวนเลือดออกทางช่องคลอด 50 ml มีปัสสาวะสีเหลืองออกเพิ่ม 250 ml /hr

การนำไปใช้ประโยชน์

นำไปใช้เป็นคู่มือ แนวทางการดูแลผู้คลอดที่มีภาวะความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรงและผู้คลอดที่มีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ทุกชนิด สำหรับบุคลากรทางการพยาบาลเพื่อให้การพยาบาลผู้คลอด ในทุกระยะของการคลอด โดยนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมแก่ผู้คลอดแต่ละราย

ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ / เชิงคุณภาพ)

ผลสำเร็จของงานเชิงปริมาณ

ให้การพยาบาลผู้คลอดที่มีภาวะความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรงจำนวน 1 ราย
ให้การดูแลตั้งแต่วันที่ 3 พฤษภาคม 2566 เวลา 10.50 น. ถึงวันที่ 3 พฤษภาคม 2566 เวลา 18.20 น.
รวมระยะเวลาที่อยู่ในความดูแล 7 ชั่วโมง 30 นาที

ผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ

ผู้คลอดได้รับการดูแล โดยใช้กระบวนการพยาบาลในการให้การพยาบาล ตั้งแต่แรกรับ และในแต่ละระยะของการคลอด เฝ้าระวังติดตามอาการและอาการแสดงอย่างใกล้ชิด เพื่อประเมินความรุนแรงของโรค ประเมินอาการนำของการชัก ประเมินอาการไม่พึงประสงค์จากการได้รับยา และได้รับการพยาบาลที่เหมาะสม ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สอดคล้องกับแผนการรักษาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถควบคุมความรุนแรงของโรคได้ไม่เกิดภาวะชัก ไม่เกิดภาวะเลือดออกในสมอง ไม่มีภาวะน้ำท่วมปอด และไม่เกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยาที่ได้รับ ทำให้ผู้คลอดและทารกปลอดภัย ไม่พบภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง สามารถจำหน่ายกลับบ้านได้

เอกสารอ้างอิง

- ทิพวรรณ เอี่ยมเจริญ.(2560).การตกเลือดหลังคลอด : บทบาทสำคัญของพยาบาลในการป้องกัน Postpartum Hemorrhage : Significance of Nurse 's Roles in Prevention.สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ ; 6(2),146-157.
- บุรณี เศรษฐสุทธิพันธ์,ศศิวิมล สุนสวัสดิ์,ภัทราพร เปรมประพันธ์,อนงค์นาถ ศิริทรัพย์,พทหัส พงษ์มี (2565).ตำราการกู้ชีพทารกแรกเกิด ฉบับที่ 8. พิมพ์ครั้งที่ 1 .กรุงเทพฯ : ชมรมเวชศาสตร์ทารกแรกเกิดแห่งประเทศไทย
- ปทุมมา กังวานตระกูล.(2562).เรียนรู้จากความผิดพลาดสู่แนวปฏิบัติที่ดีในการป้องกันการตกเลือดในระยะ 2 ชั่วโมงแรกหลังคลอด ใน วิบูลย์ เรื่องชัยนิคม และคณะ. (บ.ก.),เวชศาสตร์มารดาและทารกในครรภ์ แห่งอนาคต(น.81-90).กรุงเทพฯ : บริษัทธนาเพรส จำกัด
- ปิยะนุช ชูโต.(2563).การพยาบาลและการผดุงครรภ์:สตรีในระยะคลอดและหลังคลอด.เชียงใหม่ : ร้าน เอ็น.ที.พี.ปริ้นติ้ง (NPT Printing)
- พรศิริ พันธสี.(2564).กระบวนการพยาบาล & แบบแผนสุขภาพ : การประยุกต์ใช้ทางคลินิก.พิมพ์ครั้งที่ 26. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร
- พุลเพชร ภูตองใจ.(2565).กรณีศึกษา:การพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงและชักในระยะคลอด.วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อม,7 (1) ,72-83
- รังสรรค์ เดชนันทพิพัฒน์ และสุชยา ลือวรรณ.(3 กุมภาพันธ์ 2563).ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ (Hypertension in Pregnancy).สูติศาสตร์ล้านนา. สืบค้นจาก <https://w1.med.cmu.ac.th/obgyn/lecturetopics/topic-review/6655/>
- ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย.(2565).แนวทางเวชปฏิบัติราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย.พิมพ์ครั้งที่ 3 .กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด
- โรงพยาบาลตราด.รายงานการคลอด ปีงบประมาณ 2564-2566.ตราด : โรงพยาบาลตราด
- รุ่งฤดี พันธประเสริฐ.(2563).การพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงรุนแรง:กรณีศึกษา. โรงพยาบาลสิงห์บุรีเวชสาร, 29 (1), 17-27
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.อัตราส่วนการตายมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน. สืบค้นจาก <https://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/mmr/index?year=2023>
- สุภานัน ชัยราช.(2560).Nursing role : Saving Mothers from Massive Management in Postpartum Hemorrhage. ใน วิบูลย์ เรื่องชัยนิคม และคณะ. (บ.ก.),ร่วมด้วยช่วยกันเพื่อสุขภาพที่ดีที่สุดของมารดาและทารกในครรภ์(น. 13-28).กรุงเทพฯ : บริษัทยูเนี่ยน ครีเอชั่น จำกัด
- สุพัตรา ศิริโชติยะกุลและธีระ ทองสง.(2564).ความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ Hypertension During Pregnancy ใน ธีระ ทองสง (บ.ก.), Obstetrics สูติศาสตร์ (น.325-344).กรุงเทพฯ : บริษัทลักษมีรุ่ง จำกัด